

بررسی وضعیت نشاط اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در محله قدیمی چمران شهر کرمان

حسن وحدانی چرزه خون^۱، علی اصغر پیله ور^۲، محمد صالح شمس الدینی^{۳*}

^۱ - استادیار، گروه مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران

^۲ - دانشیار، گروه مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران

^۳ - دانشجوی کارشناسی ارشد شهرسازی، گروه مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران

A Study of Social Happiness and Its Related Factors Among Old Neighborhood of Chamran, Kerman.

Hassan Vahdani charzekhon¹, Ali Asghar Pilehvar², and Mohammad Saleh Shams Al-Dini³

1- Assistant Professor in Urban Planning Department, Faculty of Art, University of Bojnord, Iran

2- Associate Professor in Urban Planning Department, Faculty of Art, University of Bojnord, Iran.

3- M.Sc. Student of Urban Planning, Department of Urban Planning, Faculty of Art, Bojnord University, Bojnord, Iran.

محمد صالح شمس الدینی : Shsaleh269@gmail.com * Mohammad Saleh Shams Al-Dini: Shsaleh269@gmail.com

چکیده:

نشاط اجتماعی در شهرها از تجربه های مستقیم و غیر مستقیم شهروندان مرتبط با وضعیت اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، محیطی - کالبدی و امکانات و زیرساخت های شهری از شرایط متفاوت اجتماعی متاثر است. در واقع از آنجایی که فضای شهر بیشترین ارتباط را با مردم و محیط زندگی برقرار می سازد، در نتیجه نقش بسزایی در احساس نشاط و آرامش به افراد دارد. هدف این پژوهش بررسی و سنجش نشاط اجتماعی در محله چمران شهر کرمان صورت گرفته است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و نوع آن کاربردی است. داده های تحقیق از طریق پیمایشی و تکمیل تعداد ۱۰۲ پرسشنامه در محله محدوده مورد مطالعه شهر کرمان بدست آمده است. برای بررسی و سنجش میزان نشاط اجتماعی در محله مورد مطالعه شهر کرمان، چهار متغیر عدالت اجتماعی، احساس تعلق مکان، کیفیت زندگی، امنیت اجتماعی مورد سنجش و تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شد. یافته های پژوهش حاکی از آن است که امتیاز نشاط اجتماعی در این پژوهش ۳/۱۸۲۱ می باشد. بنابراین میزان نشاط اجتماعی در میان شهروندان محله چمران بالاتر از میان نظری یعنی عدد ۳ می باشد. همچنین آزمون همبستگی نشان می دهد که میان متغیرهای مستقل پژوهش، عدالت اجتماعی، کیفیت محیط، امنیت اجتماعی و احساس تعلق مکان با متغیر وابسته نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. و از این رو با افزایش این عوامل میزان نشاط اجتماعی نیز افزایش خواهد یافت. بنابراین ارایه پیشنهادهایی برای ارتقاء نشاط اجتماعی ارائه شده است.

واژه های کلیدی: نشاط اجتماعی، برنامه ریزی شهری، محلات شهری، کرمان

Abstract

Social Happiness in Cities is Affected by the Direct and Indirect Experiences of Citizens Related to the Social, Cultural, Economic, Environmental and Physical Conditions and Urban Facilities and Infrastructures from Different Social Conditions. In Fact, Since the Atmosphere of the City Establishes the Most Connection with People and the Living Environment, as a Result, it Plays a Significant Role in Making People Feel Happiness and Relaxed. The Purpose of this Research is to Investigate and Measure Social Happiness in Chamran Neighborhood of Kerman. The Descriptive-Analytical Research Method and its Type is Applied. The Research Data Has Been Obtained Through a Survey and Completion of 102 Questionnaires in the Neighborhood of the Study Area of Kerman City. To Investigate and Measure the Level of Social Happiness in the Studied Neighborhood of Kerman, four Variables of Social Justice, Sense of Place Belonging, Quality of Life, Social Security Were Measured and Data Analysis was done Using SPSS Softwar. The Research Findings Indicate that the Score of Social Happiness in this Research is 3.1821. Therefore, the Level of Social Happiness Among the Citizens of Chamran Neighborhood is Higher than the Theoretical Average, i.e. the Number 3. Also, the Correlation Test Shows that there is a Positive and Significant Relationship Between the Independent Variables of the Research, Social Justice, Quality of the Environment, Social Security, and the Sense of Belonging to the Place with the Dependent Variable of Social Happiness. and Therefore, with the Increase of these Factors, the Level of Social Happiness will also Increase. Therefore, Suggestions have Been made to Promote Social Happiness.

Keywords: (Kerman, Social Happiness, Urban Planning, Urban Neighborhoods)

۱- مقدمه

امروزه رشد سریع شهرها به ویژه شهرهای بزرگ کشور منجر به تغییرات و تحولات گسترده کالبدی، فعالیتی و عملکردی شهرها شده است و برآورد کرده‌اند که بیش از ۷۰ درصد از جمعیت جهان تا سال ۲۰۵۰ در مناطق شهری زندگی خواهند کرد (۲۰۱۴، United Nations)؛ تحولات مزبور به گونه‌ای انجام گرفته‌اند که شهرها نتوانسته‌اند محیطی مناسب برای تأمین نیازهای اساسی فیزیولوژیکی، روانی و جامعه‌شناختی انسان‌ها باشند، از آنجایی که شهرها مکان‌های مهمی برای تعاملات و فعالیت‌های مردم در زمینه سلامت، رفاه و نشاط شهروندان هستند و همچنین شهرها مکان‌های اصلی در رابطه با توسعه انسان، خلاقیت، رشد و پیشرفت می‌باشند بنابراین باید محیطی سالم برای حمایت از رفاه و نشاط انسان شکل‌گیرد (۱۴۱-۱۵۲، Kistemann, ۲۰۱۳). از اینرو نشاط و رفاه فردی و اجتماعی یکی از مهم‌ترین و برجسته‌ترین آرزوهای انسان در تمام دوره‌های گذشته بوده است. همچنین ایجاد یک تصویر ذهنی از یک جامعه ایده‌آل ممکن است یکی از دغدغه‌های عمومی مردم و همچنین به ویژه صاحب‌نظران، سیاستگذاران و برنامه‌ریزان باشد. بنابراین، نشاط و سلامت عمومی به طور صریح در جستجوی فرم شهری ایده‌آل و هم‌پوشانی فضاهای باز و ساخته‌شده در الگوی رشد شهری بوده است (۲۰۱۷: ۹۲-۹۳، Yiannakou). در واقع از ابتدای قرن بیست و یکم، توسعه‌ی شهری در سراسر جهان به طور نسبتاً کاملی از طرح‌های ایده‌آل و اصلی انحراف داشته است که در نتیجه مشکلات شهری متعددی از قبیل تراکم، آلودگی شدید هوا، پراکندگی بی‌پایان شهر و توسعه نامتناسب زمین با تراکم پایین شهری بوجود آمده‌اند؛ در کل این ویژگی‌ها را مشکلات حاد شهری می‌نامند، که تأثیر منفی قابل توجهی بر زندگی شهری انسان‌ها گذاشته است، بنابراین شهرسازان بایستی به شدت به نقش خود در ارتقای سلامت جسمی و نشاط اجتماعی تمرکز داشته باشند و نقش مؤثرتری را در افزایش سلامت روانی و عاطفی و نشاط ایفاء نمایند (۲۰۰۷: ۷۳۰۱-۷۳۰۶، Bettencourt, din et al ۲۰۱۳ et al) از این رو از سال ۲۰۰۰ به بعد، در نگرش سازمان ملل، برای معین کردن سطح توسعه یافتگی کشورها متغیرهای نشاط، رضایتمندی، شادی و امید به آینده افراد نیز به عنوان یک متغیر کلیدی وارد محاسبات شده‌اند. به همین منظور وضعیت نشاط اجتماعی در ایران به این گونه می‌باشد که گزارش جهانی نشاط هرساله از سوی پژوهشگران سازمان ملل منتشر می‌شود. در گزارشی که در پایان سال ۲۰۲۱ توسط سازمان ملل منتشر شد در این گزارش ایران در جایگاه ۱۱۰ در بین ۱۴۶ کشور جهان قرار گرفت. براساس این بررسی فنلاند در رأس با نشاط‌ترین کشورهای جهان است. ایران در جدول بررسی میزان نشاط در سال ۲۰۱۶ در رتبه ۱۰۵ قرار داشت که در مقایسه با سال ۲۰۱۵، پنج پله بالاتر آمده و بهتر شده بود، اما سال ۲۰۱۹ نسبت به سال ۲۰۱۶ رتبه مذکور ۱۲ پله سقوط کرده بود و در جایگاه ۱۱۷ قرار گرفت. اما در پایان سال ۲۰۲۱ ایران در رتبه ۱۱۰ قرار داشت که نسبت به سال ۲۰۱۹، هفت پله بالاتر آمده بهتر شده بود که به این معنی است که شهرهای ما با فقدان نشاط اجتماعی روبرو هستند و اهمیت تحقیق در این موضوع را دو چندان می‌کند (World happiness report, ۲۰۲۱, ۲۴). و بر این اساس شهرکرمان، به عنوان مرکز یکی از بزرگ‌ترین استان‌های ایران، از محله‌های قدیمی و جدید تشکیل شده است که عموماً فاقد فضاهای عمومی کارآمد، زیرساخت‌ها و امکانات مرتبط با نشاط اجتماعی هستند و از آنجایی که طبعاً شهروندان بخش بزرگی از شبانه روز خود را در آن محله‌ها می‌گذرانند؛ ضرورت پرداختن به این مسأله شهری نمایان می‌شود، لذا رویکرد این پژوهش در پرداختن به مسأله تحقیق براساس شهرسازی همکارانه و تعاملی خواهد بود که نظر ذینفعان در انجام مراحل مختلف تحقیق بکار گرفته شده است؛ میزان رضایتمندی ساکنان محله چمران شهرکرمان از فضاها و زیرساخت‌ها و امکانات مرتبط با نشاط اجتماعی به عنوان یکی از محورهای اصلی این پژوهش در مواجهه با مسأله پژوهش می‌باشد. از این رو سؤال کلی پژوهش این است که چه عواملی می‌توانند بر میزان نشاط افراد در محدوده مورد مطالعه مؤثر واقع شوند؟

۲- پیشینه تحقیق

با توجه به نو بودن موضوع تحقیق به ویژه در زمینه شهری و به خصوص در ایران، مطالعه و شناخت مطالعات پیشین صورت گرفته در ایران و جهان می‌تواند به شناخت بیشتر موضوع و ارائه تحلیلی بهتر و جامع‌تر نسبت به موضوع مفید باشد. بر این اساس در ادامه به مرور ادبیات تحقیق به صورت سیر تکاملی در سطوح خارجی و داخلی اقدام خواهد شد. سابقه پژوهش‌های مرتبط به نشاط کوتاه نیست. در دهه ۱۹۶۰ سازمان‌های نظرسنجی آمریکا پرسیدن سؤالاتی راجع به نشاط و رضایت را شروع

کردند. این کار منجر به تعداد کار کلاسیک اولیه شده: کانتریل^۱ (۱۹۶۵) الگوی دغدغه انسان، که یک روش برداشت بین‌المللی با ۲۳۸۷۵ نفر پاسخگوست، را انجام داده است. کمپل^۲ کانورس^۳ و راجرز^۴ (۱۹۶۷)، پژوهش کیفیت زندگی شهروندان آمریکایی، از مرکز پژوهش زمینه یابی در دانشگاه میشیگان را انجام داده‌اند؛ در ۱۹۶۶ ویلسون^۵ بازیابی ادبیات مربوط به نشاط را در بولتن روانشناختی منتشر کرد. از اواسط دهه ۱۹۷۰، تحقیقات نشاط، از جمله مفهوم سازی و اندازه گیری، شروع به گسترش کردند. بسیاری از محققان مرتبط استرلین^۶ را پیشگام مطالعه نشاط می‌دانند (استرلین، ۱۹۷۴: ۱۲۵-۸۹).

نادری (۱۴۰۰) در پژوهش خود به بررسی اثرات شاخص‌های شهر شاد بر افزایش کیفیت زندگی و مقایسه آن در مرکز و حومه شهر قائم شهر پرداخت. پژوهش از لحاظ هدف کاربردی بوده و براساس روش‌های کمی است. جهت مطالعه و تحقیق میزان اهمیت شاخص‌ها و معیارهای مؤثر بر پژوهش از طریق بهره‌گیری از نظرات متخصصان و مدیران شهری از روش دلفی استفاده شده است. در این پژوهش مطالعه و تحقیق اثرات شاخص‌های دو مفهوم شهر شاد و کیفیت زندگی نیز با بهره‌گیری از مدل‌های کمی معادلات ساختاری و تحلیل عامل مورد مطالعه و تحقیق و اثبات قرار گرفته‌اند. برآیند بدست آمده از پژوهش نشان می‌دهد که شاخص‌های مؤثر بر مفهوم شهر شاد تأثیرات مستقیمی بر افزایش کیفیت زندگی ساکنان در هر دو محله مرکزی و حومه‌ای داشته و متوسط مجموع اثرات همه شاخص‌ها کم و بیش نزدیک به هم بوده است. میزان ضرایب اهمیت شاخص‌های وضعیت میزان امنیت زنان و کودکان، حضور فعال مردم، میزان سرانه فضای ورزشی، بازی و تفریح و وضعیت برنامه‌های تفریحی و نشاط آفرین در سطح هر دو محله جزو شاخص‌های برتر بوده‌اند (نادری، ۱۴۰۰: ۷-۱).

محمدنیا (۱۳۹۸) در پژوهش خود به بررسی مؤلفه‌های شهر شاد و انطباق آن با کلان شهر مشهد پرداخت. تحقیق مذکور از نظر روش توصیفی-تحلیلی و از نوع کاربردی است. برای جمع‌آوری اطلاعات از دو روش اسنادی-میدانی استفاده شده است. روش ابزار گردآوری اطلاعات مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی می‌باشد. حجم نمونه مورد مطالعه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر می‌باشد و همچنین روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب و پرسشنامه براین اساس تکمیل گردیده است. در پژوهش مذکور برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از دو روش آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده می‌شود. براساس یافته‌های پژوهش شادی مردم در سطح مناطق ۱۳ گانه شهر مشهد متفاوت است. به این صورت که با توجه به نسبت جمعیتی منطقه ۹ بالاترین سطح شادی در مشهد مشاهده می‌شود و پس از آن منطقه ۱۰ و ثامن رتبه دوم و سوم را دارا هستند. در مناطق ۶ و ۳ با رتبه یکسان و منطقه ۱۲ پایین‌ترین سطح شادمانی مشاهده می‌گردد و همچنین رابطه معناداری میان میزان تحصیلات و سن با میزان شادی پاسخ‌دهندگان می‌باشد و با افزایش هر کدام از متغیرهای تحصیلات و سن، میزان شادی افراد نیز افزایش می‌یابد (محمدی نیا، ۱۳۹۸: ۲۴۵-۲۴).

محمدی‌دل‌بند و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله خود به ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر میزان شادی شهروندان در فضاهای عمومی شهر تبریز پرداختند. پژوهش مذکور تحقیقی-کاربردی می‌باشد. رویکرد مورد نظر در پژوهش مذکور رویکرد کمی است. جهت ارزیابی مؤلفه‌های تدوین شده در مدل مفهومی از روش‌های پژوهش روش برداشت و روش توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. حجم نمونه بررسی براساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر می‌باشد و سهم بزرگی از داده‌ها در قالب روش برداشت و پرسشنامه و به روش تصادفی جمع‌آوری شده است. در پژوهش مذکور یافته‌ها حاکی از این است که براساس نتایج به‌دست‌آمده از مطالعات آماری، تمامی متغیرهای مفهومی پژوهش، شامل ابعاد کیفیت فضاهای عمومی شهری، ابعاد کالبدی-اکولوژیک، ابعاد ادراکی-معنایی، ابعاد فرهنگی-اقتصادی، ابعاد اجتماعی، ابعاد ذهنی، ابعاد سیاسی-مدیریتی، ابعاد فردی-شخصیتی دارای ارتباط معنادار

^۱- Cantril

^۲- Campbell

^۳- Converse

^۴- Rogers

^۵- Wilson

^۶- Easterlin

با مفهوم نشاط اجتماعی می‌باشد. نتایج بدست آمده از پژوهش مذکور نشان می‌دهد که از دیدگاه شهروندان، بُعد کیفیت فضای شهری مهم‌ترین بُعدی است که نقش مهم‌تری در ارتقاء نشاط اجتماعی شهروندان داشته و بیش‌ترین اثرگذاری را بر شادی شهروندان ایفا می‌کند و بایستی در برنامه‌ریزی‌های مرتبط با فضای شهری در اولویت قرار گیرند. در نتیجه بررسی میزان احساس شادی در فضاهای عمومی شهری منتخب نشان می‌دهد که در ابعاد کیفیت فضای شهری، ابعاد کالبدی-اکولوژیک و ابعاد ادراکی-معنایی با یکدیگر تفاوت معنادار دارند (محمدی‌دلبند، ۱۳۹۹: ۱۲۹-۱۲۲).

مینو وایز پره^۱ و همکاران (۲۰۲۰): پژوهش تحلیل روابط بین احساسات شهروندان و رضایت آن‌ها در فضاهای عمومی شهری انجام شد. هدف از این مطالعه، تحلیل وضعیت عاطفی افراد و چگونگی تأثیر پذیری این وضعیت از رضایت فضاهای عمومی شهری و همچنین کنترل ویژگی‌های فردی و تجربی است. داده‌های ۱۰۵۶ و تجربه ۱۶۱ شهروند با توجه به فضای عمومی شهری در آیندهون هلند، با استفاده از روش نمونه‌گیری تجربه^۲ ESM جمع‌آوری شد. این داده‌ها با استفاده از یک مدل لوجیت چند جمله‌ای ترکیبی^۴ MMNL برای هر بعد رفاه ذهنی لحظه‌ای مردم (احساس امنیت، رضایت، نشاط، نارضایتی) تجزیه و تحلیل شد. نتایج این مطالعه نشان داد که مردم زمانی نشاط تر هستند که از فضاهای عمومی راضی باشند. نتایج را می‌توان توسط سیاستگذاران و برنامه ریزان شهری برای ایجاد فضاهای عمومی شهری فراگیر استفاده کرد که در آن مردم تجارب مثبت دارند که در نهایت می‌توان به شهروندان نشاط تر منجر شود (۵-۱۷: ۲۰۲۰: Weijjs Perree and et al).

استانیسلاو و تیوک چن^۳ (۲۰۱۹). در پژوهشی تحت عنوان ارزیابی سرزندگی و ارزش‌های درک شده از طراحی محله پایدار (شهرسازی جدید و حومه شهری اصلی)^۶ که با تأیید بر پژوهش‌های بررسی شده از مفهوم سرزندگی و نشاط با روش کمی به ارزیابی تأکید بر مفهوم سرزندگی و نشاط پرداختند، بر این اعتقاد دارند که سرزندگی و نشاط با محیط کالبدی در ارتباط است و استفاده‌کنندگان اثر این عناصر را به عنوان دیدگاه‌های گوناگون از فضا درک می‌کنند. به تعبیری عناصر کالبدی را پیش‌نیاز تنوع مسکن، سلامت و رفاه، انسجام، جامعیت و هویت اجتماعی که در پایان به نشاط و سرزندگی ختم می‌شود قلمداد می‌کنند. بنابراین برآیندهای حاصل از این پژوهش بیان‌کننده آن است که: طراحی موفق عناصر واحدهای همسایگی به میزان زیادی بستگی به نشاط و سرزندگی دارد که طراحی محله‌ها برنامه‌ریزی شده و اجرا می‌شود که برآیند آن حس تعلق خاطر برای ساکنین است (۱۰-۳: ۲۰۱۹: Stanislav and Teuk Chin).

۳- مبانی نظری

۳-۱- نظریه های کارکردی

۳-۱-۱- شادی^۷:

واژه شادی در فرهنگ عمید همچنین به مفهوم خوشوقت، خوش، خشنود، خرم و خوشحال آمده است (عمید، ۱۳۶۹: ۸۲۸). لغت Happy در زبان انگلیسی (شاد و شادکام) به عنوان وصف به مفهوم خشنودی، رضایت، خوش یمن، خوشایند، خوشبخت و خوش شانس بیان می‌شود (Lu, ۲۰۰۱: ۴۰۷). در سالیان خیلی دور، درک همگان از شادی، هم معنی با معنا بخت، اقبال یا شانس بود؛ بدین دلیل که نیروهای بیرونی، فرد را تحت تأثیر قرار داده و او را به اعمال امری مجبور می‌کنند. منتها در این زمان این عقیده تا میزان فزونی دگرگون شده است و جایگاه خود را به پاسخگویی و تفکر خصوصی داده است (۳۲: McMahon, ۲۰۰۶). شادی به عقیده فلسفه‌دانانی همچون جان لاک^۸ و جرمی بنتام^۹ براساس رویدادهای لذت بخش است (۸۴: ۱۹۹۰: Eysenck). شادی از عصر باستان به این اندیشه و تفکر وجود داشته به عنوان یک اهمیت روشن و واضح،

^۱- minou weijjs- perree, camze dane and pauline van den berg

^۲- Analyzing the Relationships between Citizens' Emotions and their Momentary Satisfaction in Urban Public Spaces

^۳- experience sampling method

^۴- Mixed Multinomial Logit Model

^۵- Stanislav and Teuk chin

^۶- Evaluating livability and perceived values of sustainable neighborhood design: New Urbanism and original urban suburbs

^۷- Happy

^۸- John Locke

^۹- Jeremy Bentham

قسمت بنیادین در زندگی بشر است. پاسکال معتقد است تمامی انسان‌ها به دنبال شادی هستند و هیچ مستثنایی وجود ندارد. منتها اسبابی که آنها امکان پذیر است استفاده کنند، به نسبت کوشش و مقصد مختلف است (Pascal, ۱۹۹۵:۴۵).

۲-۱-۳- نشاط^۲:

از دید آلن کار آنشاط وضعیت روانی پایدار و مثبتی است که با میزان بالای شادمانی و خشنودی از زندگی، میزان بالای احساس پایدار و مثبت و میزان پایین احساس منفی نمایان شود (کار، ۱۳۸۵:۱۰۴)، نیز آلن کار نشاط را مقداری بیشتر از یک وضعیت شادمانی و خشنودی متعلق به خوشی و لذت می‌داند که در این مفهوم نشاط بیان‌کننده انواع واکنش‌های پایدار و مثبت است که همچنین برای شخص و نیز برای اجتماع ارزشمند است (همان: ۲۰۳). نیز، نشاط می‌تواند به عنوان هاله‌ای معنا سازی شود که به گونه‌های درک و احساسات مثبت مرکزیت بخشیده، گستره‌ای از حالت‌های کم شدت رضایتمندی، شادمان، لذت بردن، خشنودی تا حالت‌های پر شدت مثل احساس رضایت، ضعف و اضطراب زیاد بسیار باشد. این احساسات پایدار و مثبت هنگامی آزمایش می‌شوند که شخص در حال دگرگونی اهداف به حقیقت باشد و این مسأله را خاطر نشان می‌کند که اطراف، هم برای آسایش و آرامش داشتن و هم کنکاش کردن، امن و امان است (sander & scherer, ۲۰۰۹:۲۰۳).

۳-۱-۳. تفاوت نشاط با شادی

نشاط و شادی ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر دارند، به گونه‌ای که شادی می‌توان یکی از عوامل نشاط دانست (خوانساری، ۱۳۸۵: ۱۰۷). در بیشتر اوقات، این دو واژه را به یک مفهوم در نظر می‌گیرند، ولی در حالت روانی انسان، میان این دو تفاوت وجود دارد. گرچه در بیشتر موارد، نشاط و شادی به یک معنا استفاده می‌شوند، در نگاه دقیق علمی بین این دو واژه تفاوت‌هایی وجود دارد که ریشه این تفاوت‌ها در لغت است (وحید، ۱۳۹۳: ۱۴). شادی یک هیجان انبساط با تظاهرات بیرونی و زودگذر است، اما نشاط یک احساس انبساط و شادمانی درونی است که پایدار و بادوام است. شادی همیشه با هیجان‌های لبخند و خنده و حرکت همراه است اما در نشاط احساس بهجت و سرور لزوماً با خنده همراه نیست ولی احساسی است که موجب لذت فرد می‌شود. به همین ترتیب شادی می‌تواند یک هیجان کاذب و زودگذر باشد در حالیکه ماهیت نشاط، اصیل، مثبت و بادوام است (ویسی، ۱۳۹۰: ۱۲).

۴-۱-۳- نشاط اجتماعی^۴:

نظر به اینکه انسان موجودی اجتماعی است و دائماً گرایش دارد با سایرین رابطه داشته باشد براین اساس زمانیکه در تصمیم‌گیری‌هایی که به سرنوشت خودش اثر می‌گذارد و مشارکت می‌کند از احساس خود اثربخشی و کارایی بالایی بهره‌مند بوده، خود را شخصی مفید و دارای آزادی عمل و دارای قدرت انتخاب در اجتماع و جامعه محسوب می‌کند. نشاط اجتماعی یکی از مؤلفه‌های اساسی و با اهمیت رفاه اجتماعی به شمار می‌رود که با پیدایش نظریه‌های جدید در توسعه و تأکید بر توسعه انسانی با مرکزیت سلامت به عنوان یک مقوله محوری در سیاست‌گذاری‌های عمومی و رفاهی نمایان شده است. اگر جامعه‌ای می‌خواهد توسعه و پیشرفت کند و به آرمان‌های انسانی خود برسد، لازمه آن داشتن شهروندانی با نشاط است و زمانی می‌توان به کمال نشاط اجتماعی رسید که تمامی آحاد مردم با نشاط باشند. با جامعه با نشاط می‌توان به اهداف مهم در حوزه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دست یافت و تصمیم‌گیران جامعه همواره می‌توانند از آن به عنوان یک فرصت بهینه استفاده کنند. از این رو می‌توان گفت که نشاط اجتماعی به عنوان یکی از اساسی‌ترین و با اهمیت‌ترین و کارسازترین شاخص‌های اجتماعی در گسترش احساس رضایت عمومی از زندگی، گسترش تعاملات اجتماعی سازنده، رشد اعتماد عمومی و مشارکت همه جانبه

^۱ - Pascal

^۲ - Happiness

^۳ - Allan Carr

^۴ - Social Happiness

اجتماعی به شمار می‌رود. گویا احساس نشاط از یک طرف انسان‌ها را برای زندگی بهتر و بازدهی بیشتر آماده می‌کند و از طرف دیگر به دلیل ویژگی مسری بودن آن، وابستگی‌های فرد را با محیط گسترده می‌کند. از این رو مادامی که شهروندان احساس نشاط کنند، همواره در خدمت به شهر و افراد جامعه تلاش و کوشش بیشتری می‌ورزند (ایلوخانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۷-۵۶).

۵-۱-۳- تعلق مکان!

در دهه‌های اخیر، مفهوم حس تعلق مکان در تحقیقات برنامه‌ریزی و طراحی شهری و معماری مورد بررسی قرار گرفته است. اصطلاح حس تعلق مکان، مفاهیم بسیار گسترده و متنوعی در زمینه تحقیقات علمی، جامعه‌شناسی، فرهنگی و روانشناسی دارد. حس مکان مفهومی است که در حال تغییر یک فضا به مکان با رفتار خاص ویژگی‌های حسی برای افراد خاص است. حس تعلق می‌تواند در مکان زندگی فرد ایجاد شود و در طول زندگی حس مکان را گسترش داد. حس مکان تحت تأثیر رفتارهای فردی، ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی می‌باشند. مردم معمولاً با توجه به حس مکان خود در فعالیت‌های اجتماعی شرکت می‌کنند. حس مکان رابطه بین انسان‌ها، تصور و ویژگی‌های محیطی است. حس تعلق مکان از یک طرف ریشه در تجربه ذهنی افراد دارد (خاطرات، سنت‌ها، تاریخ، فرهنگ و جامعه) و از طرف دیگر بر درک ذهنی افراد تأثیر می‌گذارد که این امر منجر به ارتباط مختلف یک مکان می‌شود. بنابراین حس تعلق مکان یک مفهوم پیچیده از احساسات و دلبستگی به محیط انسانی است. استرمن حس تعلق مکان را به عنوان مجموعه‌ای از معانی دلبستگی و رضایت به محیط فضایی که توسط یک گروه یا فرد ایجاد می‌شود بیان می‌کند. هومن به رضایت، شناسایی و دلبستگی مردم به جوامع اشاره کرد که باعث ایجاد انواع متفاوتی از حس تعلق مکان می‌شود که در میان مردم متفاوت است (۷: ۲۰۱۳، Hashemnezhad et al.).

۶-۱-۳- کیفیت محیط شهری^۱

شهرهای مدرن، سیستم‌های شهری چند سلسله مراتبی هستند که شامل زیر سیستم‌های اجتماعی هستند. یکی از مهم ترین کارکردهای سیستم شهری، شکل‌گیری کیفیت محیط شهری است. فرایندهای اجتماعی، جمعیتی و مهاجرتی در این سرزمین و در نهایت پویایی توسعه شهر به کیفیت محیط زندگی بستگی دارد. دانشمندان بیان می‌کنند که محیط شهری، بخش انسان ساخت محیط است که توسط مجموعه‌ای مسکونی، حمل و نقل، زیر ساخت شهری شکل می‌گیرد. همه‌ی آن‌ها در رابطه متقابل به عنوان سیستم شهری یکنواخت عمل می‌کنند و مردم به طور مستقیم با این سیستم شهری منحصر فرد در حین زندگی، شکل‌گیرد و با محیط، تعامل دارند. محیط شهری، عنصری از سیستم شهری است که کیفیت محیط زندگی و در نهایت کیفیت زندگی جمعیت ساکن در نواحی شهری را تعریف می‌کند (۳: ۲۰۱۵، Ovsianikova and Nikolaenko). بنابراین یکی از عواملی که می‌تواند باعث افزایش میزان نشاط در میان شهروندان شود، افزایش کیفیت محیط زندگی شهری است (غفاری، ۱۳۸۸: ۵).

۷-۱-۳- امنیت اجتماعی^۲

امنیت اجتماعی و در مجموع مفهوم امنیت، رابطه مستقیمی با ساخت و ساز و فضا شهری دارد. یک فضای شهری پسندیده و مناسب به میزان فزونی فراهم کننده امنیت و فضای نامناسب به میزان آن از بین بردن امنیت و فراهم کننده انواع معضلات اجتماعی و مشکلات است. فضاهای نامناسب شهری، محله‌های ناامن، شهرهایی با معماری صرفاً مردانه و فضاهای بی‌دفاع جمعاً همه از اجزاء تهدید آمیز امنیت اجتماعی و شهری هستند (قرایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۶). بنابراین به طور کلی احساس امنیت اجتماعی در افراد، نشاط رضایتمندی، پویایی و روابط اجتماعی ایجاد می‌کند و ایجاد امنیت در عرصه‌های گوناگون نیز زمینه‌ای مناسب و بستری هموار برای جامعه همراه با نشاط است.

^۱ - Sense of Belonging to the Place

^۲ - Quality Environment

^۳ - Social Security

۸-۱-۳- عدالت اجتماعی^۱

عدالت اجتماعی در مجموع به وجود آوردن یک اجتماع دادگراانه یا سازمانی که تکیه بر نهادهای همبستگی و برابری و استنباط اهمیت‌های شرعی و قانونی انسان فعالیت می‌کند و مقام و شان هر انسان را به رسمیت می‌شناسد، توصیف می‌شود (۵۷۱): (zajda, et. Al, ۲۰۰۶). از دهه ۱۹۶۰ معنا عدالت اجتماعی درون فرهنگ جغرافیایی شده، منتها به توصیه و پیشنهادهای پترکروپتکین^۲ پایه این نوع جغرافیای انسانی که در رسیدن به عدالت اجتماعی فعالیت می‌کند، در عرصه جدال علیه فقر، ملیت‌گرایی اروپایی و نژاد پرستی به یک سده قبل بر می‌گردد (شکویی، ۱۳۸۲: ۱۸۹). به موجب افزونی خصوصت‌ها، کشمکش‌ها و ناآرامی‌های شهری در ملت‌های غربی، برنامه‌ریزی شهری، در پایان دهه ۱۹۶۰ به طرف عدالت اجتماعی تمایل پیدا کرد؛ به گونه‌ای که به شدت در کاهش کشمکش‌ها و ناآرامی‌های شهری و کنترل اجتماعی و به وجود آوردن تعادل در جوامع بورژوا یا سرمایه‌داری غرب موفق بود (Harvey, ۱۹۹۶: ۱۹۵). بنابراین یکی از مهم‌ترین عواملی که باید در جهت اجرای عدالت اجتماعی در برنامه‌ریزی برای شهرها رعایت کرد، توزیع مناسب خدمات شهری و استفاده صحیح از فضاهاست، در این خصوص کاربری‌ها و خدمات شهری از عواملی هستند که با رفع نیازهای جمعیتی، افزایش منافع عمومی می‌توانند با برقراری عادلانه‌تر، عدالت اجتماعی را در مناطق شهری برقرار نمایند.

۲-۳- نظریه‌های ساختاری

۱-۲-۳- نظریه بوم شهر:^۳

در سال ۱۹۷۵، ریچارد رجیستر^۴ و همکارانش در برکلی، بوم‌شناسی شهری را به عنوان یک سازمان غیر انتفاعی برای بازسازی شهرها در تعادل با طبیعت تأسیس کردند. در اواخر سال اولین بار لغت بوم شهر توسط ریچارد به پروژه طراحی شهر برکلی اطلاق شد و از آن پس در مجمع‌های علمی و کنفرانس‌های تخصصی و همچنین در زمینه‌های اجرایی مورد استفاده قرار گرفت. نظریه‌پردازان مختلفی در زمینه بوم شهر پدید آمدن که هریک از سیمایی این را توسعه دادند. به عقیده مارک رزلند^۵ ظهور ایده اولیه بوم شهر مدیون طراحان، عمل‌گرایان، تجربه‌گرایان و فعالان محیط زیستی است که هر کدام به گوشه‌ای از جوانب مختلف این نظریه پرداخته‌اند و انسان را متوجه مسائلی کردند که تا پیش از آن کمتر به آن می‌اندیشیدند (Roseland, ۱۹۹۷: ۲۱). علیرغم این مسأله که بوم شهر در حیطه علوم شهری مطرح می‌شود، بیشترین تحلیل صورت گرفته در زمینه بوم شهرها مرتبط با مسائل مخاطرات اقلیم و محیط‌زیست بوده است. دوره برنامه‌ریزی و اجرای بوم شهر جایگاه دوم را در منابع مرتبط دارا است. طراحی شهری و شکل بوم شهر با وجود اینکه به وسیله نظریه‌پردازان تعریف و در برخی موارد ترسیم شده است. در مطالعات علمی و نمونه‌های اجرایی کمتر مورد توجه قرار گرفته است (Joss, ۲۰۱۱: ۱۴). در نتیجه معیارهایی که در نظریه بوم شهر ارائه شده است از یک طرف با تحقق آنها شکل‌گیری بوم شهر پایه محقق می‌گردد و از طرفی به دلیل اینکه معیارهای مطرح شده همچون عدالت، امنیت، حس تعلق مکان با معیارهای شهر نشاط نیز نزدیک تر است.

۲-۲-۳- نظریه سلامت روان:^۶

تلاش‌های بسیاری به منظور تعریف سلامت روانی صورت پذیرفته است. مفهوم بهداشت روانی اولین بار در سال ۱۹۰۵ همزمان با شروع نهضت بهداشت روانی پدیدار گشت. سازمان بهداشت جهانی، سلامت روانی را در درون مفهوم کلی بهداشت،

^۱ - Social Justice

^۲ - Pyotr Kropotkin

^۳ - Eco-City Theory

^۴ - Richard Register

^۵ - Roseland

^۶ - Theory of Mental Health

توانایی کامل برای ایفای نقش‌های اجتماعی، روانی و جسمی تعریف می‌کند (فرح بخش و دیگران، ۱۳۸۴: ۸۰). نظریه سلامت روان مشارکت شهروند در شکل بخشیدن به شهر را توصیه می‌نماید و نقش برنامه‌ریزی را به عنوان عاملی در کاهش بزهکاری گوشزد می‌کند. این نظریه دیدی هجران‌زده نسبت به شهرهای بزرگ صنعتی دارد. این گروه مسأله سرانه‌ها، آستانه‌ها و معیارهای مناسب در زندگی (کاربری اراضی شهری) را بیان می‌کند (زیاری، ۱۳۸۹: ۱۲). طرفداران این نظریه عقیده دارند که به کارگیری اصول شهرسازی نوگرا مانند حوزه بندی موجب پیدایش محیط‌های غیرپویا، یکنواخت شده و منجر به لاقیدی ساکنان و انجام رفتارهای نامطلوب و به خطر افتادن سلامت روانی آنان گردیده است، به همین دلیل این نظریه، سلامت روان را مطرح می‌سازد. از اصول اولیه این نظریه، اصل پویایی فضا و ایجاد محیط‌های عاطفی، اصل ایجاد روابط همسایگی به عنوان حفاظت‌کننده ارزش‌ها و سنت‌ها، اصل و توجه به خیابان به عنوان شالوده محکم کالبدی شهری که ساکنین را در رابطه با ساخت و سازمان شهر قرار می‌دهد، می‌باشد (رضویان، ۱۳۸۱: ۴۳). در واقع نظریه سلامت روان با تأکید بر اصولی همچون پویایی فضای شهری، مشارکت شهروندان در امور شهری، ایجاد روابط همسایگی سعی در حذف محیط‌های شهری یکنواخت و غیر پویا دارد. در این نظریه با توجه به اصول و معیارهایی که مطرح می‌کند، به دنبال سلامت روان شهروندان می‌باشد و به صورت غیرمستقیم بر نشاط در محیط‌های شهری اشاره می‌کند. به عبارتی زمانی که سلامت روان شهروندان در شهر تضمین شود و فضاهای شهری بوجود آمده از سرزندگی و پویایی لازم برخوردار باشند، موجب ایجاد امنیت، توجه به ارزش‌های بومی، حس تعلق مکان، مشارکت شهروندان و در نهایت باعث نشاط آنان می‌گردد (قنبری، ۱۳۹۴: ۱۱۱).

۳-۲-۳- جین جیکوبز^۱:

جین جیکوبز (۱۹۱۶-۲۰۰۶) نویسنده آمریکایی، کانادایی و فعال شهری بود. از سن ۴۰ سالگی تا زمان مرگش، کتاب‌های متعددی درباره موضوعات مختلف برنامه‌ریزی شهری، اقتصاد و سیاست‌های فرهنگی منتشر کرد که خوانندگان زیادی را به خود جذب کرد. کتاب اول جیکوبز، مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا (۱۹۹۲) به عنوان یک اثر برجسته در نظر گرفته می‌شود که پیچیدگی شهری و توابع چندگانه را توصیف می‌کند و برنامه‌ریزی مدرنیستی یا عقلانی را مورد انتقاد قرار می‌دهد (۲۰۱۷: ۱). Lukas ley). سوال همواره‌ی جیکوبز این بود که آیا ما شهرها را برای مردم می‌سازیم و یا برای ماشین‌ها. جیکوبز مدعی بود که شهرهای سالم و با نشاط، شهرهای ارگانیک، خودجوش و خوش اقبالند. آنها بر پایه‌ی تنوع اقتصادی، انسانی و معماری، جمعیت‌های مترکم و اختلاط کاربری‌ها می‌بالند نه بر مبنای برنامه‌های به سامان شده‌ی توسعه مجدد که به نام زاغه‌روبی یا زیباسازی شهری، کل محله‌ها را بر پارک‌ها و میداین مشخص آن دگرگون کند (جیکوبز، ۱۳۸۸: ۱۵). از دیدگاه جین جیکوبز، اندیشمند شهری (۱۹۶۱) پیاده‌رو پویا و پرفعالیت و رفت و آمد، قادر است بر مطلوبیت زندگی شهر اثر بگذارد و اثربخشی مثبتی بر نشاط ساکنان و شهروندان داشته باشد. دنبال‌کنندگان صورت به صورت و محله‌های که به جهت پیاده‌روی می‌روند، احساس اعتماد همگانی و پیوندها و ارتباطات اجتماعی بین ساکنان و شهروندان شهر را تشویق می‌کنند.

۴-۲-۳- کامیلوسیتته^۲

کامیلوسیتته از شهرسازان قرن معاصر است که به شهرسازی هنری می‌اندیشد. کامیلوسیتته به ارزش هنر و زیبایی در شهرسازی دوران گذشته اشاره می‌کند و معتقد است که جذابیت شهرهای مدرن که به طور مکانیکی شکل گرفته از دست رفته است. زندگی مردم از فضاهای شهری محو شده، بنابراین باید محیطی ایجاد کرد که از نظر جسمی و روانی برای نیازهای شهروندان کارایی داشته باشد. به این ترتیب کامیلوسیتته هنر شکل‌سازی را به هنر فضا تبدیل می‌کند و معتقد است شهر باید حداقل چند میدان و خیابان اصلی داشته باشد، که برای ساکنین آن لذت بخش و افتخار آفرین باشد، روح شهری را زنده کند و احساسات پاک و بزرگ را در جوانان پرورش دهد. کامیلوسیتته ایجاد فضاهایی را که با ترکیب ساختمان‌های عمودی و یادمان‌ها، یک کل هماهنگ و پیوسته را به وجود می‌آورد برای خوشایند شهروندان و جذب عاشقان فرهنگ و هنر از نقاط مختلف ضروری

^۱ - Jane Jacobs

^۲ - Camillo Sitte

می‌داند. محصور بودن فضا، حس استمرار فضایی از طریق پیوستگی میان ساختمان هاست، به طوری که فرد از یک نقطه معین در فضای شهری کمترین و یا هیچ شکافی را در دیواره فضایی پیرامون خود نبیند. این گسستگی یا شکاف می‌تواند خیابان باشد، که در مورد کامپلوسسته استفاده از طاق نما، ستون بندی، ایجاد دروازه در مدخل میدان و استقرار ورودی‌ها در یک زاویه غیر مستقیم در دید بیننده را پیشنهاد می‌کند. (صالح پور، ۱۳۹۱: ۶۱).

۴- وضعیت شاخص‌های انتخابی نشاط اجتماعی

شهرها به عنوان مکان‌هایی که مأمن بخش عمده‌ای از جمعیت جهان هستند، ضروری است به گونه‌ای برنامه‌ریزی شوند که بتوانند در نهایت به ایجاد شهروندان و فضاهای شهری با نشاط کمک کند. تعریفی که هدف نهایی آن ایجاد نشاط و سرزندگی در فضاهای شهری باشد. بر پایه رسیدن به هدف نهایی یعنی تزریق نشاط پایدار در شهروندان و فضاهای شهری که مباحثی مانند امنیت اجتماعی، کیفیت محیط و عدالت اجتماعی نیز در راستای همان هدف نهایی و همراه با زیر شاخص‌های آن مانند دسترسی، امنیت اجتماعی، احساس تعلق مکان، و فضاهای شهری و بهداشت تفسیر می‌شود. تدوین معیارها و شاخص‌ها جهت تعریف، تعیین و تبیین نشاط اجتماعی کاری مشکل و پیچیده است و باید توجه به الزامات پایه، از شاخص‌های مرتبط و مناسب استفاده کرد. لذا، پس از مرور مجموعه نظریات و آرا متخصصان از طریق پژوهش‌های موجود، شاخص‌ها و زیر شاخص‌های مربوط به شرح زیر استخراج می‌باشد. جدول شماره ۱ شاخص‌های نشاط اجتماعی را نشان می‌دهد.

جدول ۱: شاخص‌های نشاط اجتماعی (منبع پژوهشگران)

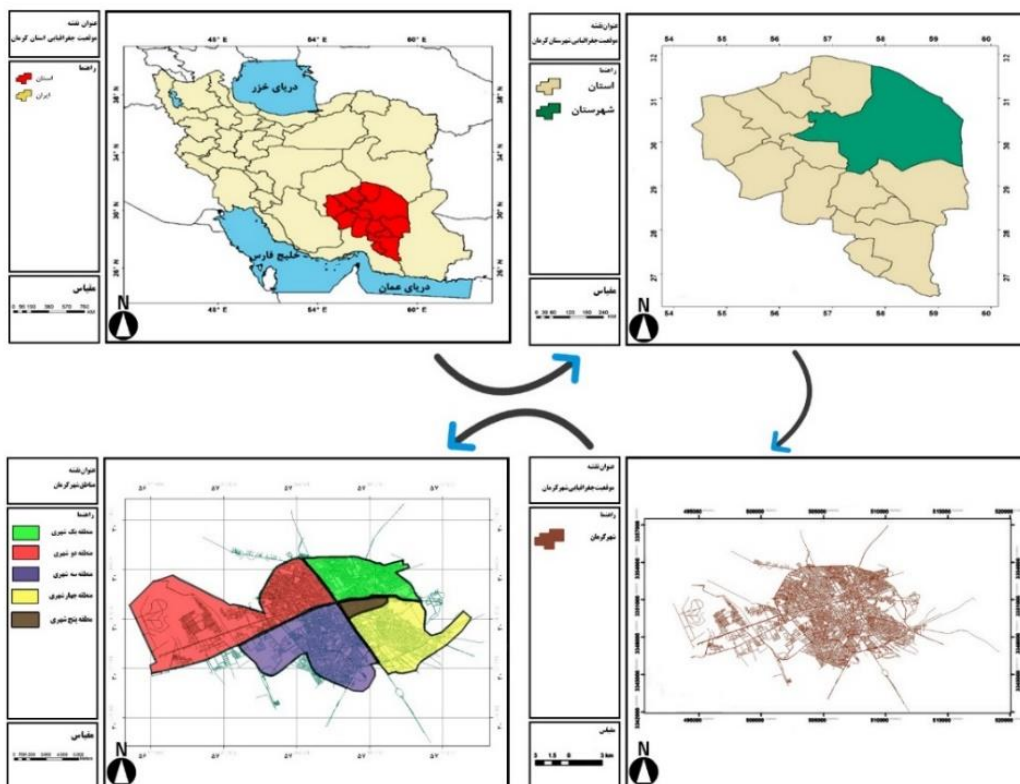
شاخص‌های نشاط اجتماعی	
کالبدی	دسترسی به مراکز آموزشی، درمانی و فضاهای عمومی
اجتماعی	امنیت اجتماعی، احساس تعلق به مکان
خدماتی	دسترسی
زیست محیطی	بهداشت
سیما و منظر شهری	منظر شهری محلات

۵- روش تحقیق

روش تحقیق در این کار روش برداشت است و به طور کلی پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی - توسعه‌ای و به لحاظ ماهیت و روش از نوع تحقیقات توصیفی- تحلیلی می‌باشد. در رابطه با موضوع پژوهش نخست به بررسی مبانی نظری و ادبیات تحقیق برای درک مؤلفه‌های اثرگذار بر به وجود آوردن نشاط در ابعاد مختلف و پس از آن به معرفی کردن عملیاتی مؤلفه‌های اثرگذار بر به وجود آوردن نشاط و به کاربردن آنها در برنامه‌ریزی پرداخته شده است. پس از انجام مراحل ذکر شده، موقعیت نشاط عمومی در محله چمران شهر کرمان بر پایه کلیات یاد شده بررسی شده است. همچنین اطلاعات و داده‌های مورد نیاز از طریق برداشت (پرسش‌نامه)، جمع آوری شد. و در آخر جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از امتیاز میانگین و آزمون ضریب همبستگی استفاده شده است. همچنین با استفاده از آلفای کرونباخ پایایی پرسش‌نامه مورد ارزیابی قرار گرفته است. پایایی یک وسیله اندازه‌گیری، عمدتاً به دقت نتایج حاصل از آن اشاره می‌کند. پایایی به دقت، اعتماد پذیری، ثبات یا تکرار پذیری نتایج آزمون اشاره می‌کند. در این پژوهش جهت جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه استفاده گردید. پایایی پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش از طریق آلفای کرونباخ مورد سنجش قرار گرفت، مقدار آلفای کرونباخ برای پرسشنامه احساس تعلق مکان ۰,۷۱۱ و برای پرسشنامه عدالت اجتماعی ۰,۷۰۰ و برای پرسشنامه کیفیت محیط ۰,۷۳۱ و برای پرسشنامه امنیت اجتماعی ۰,۷۱۳ و کل پرسشنامه ۰,۸۹۹ بدست آمد. و چون این ضریب بالای ۰,۷ می‌باشد، پرسشنامه پایا می‌باشد.

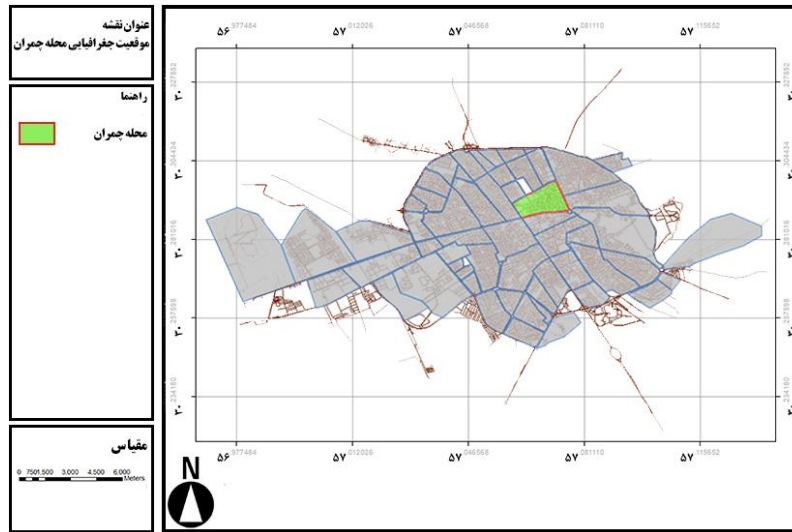
۶- معرفی محدوده مورد مطالعه

با توجه به شکل شماره ۱، استان کرمان بین ۵۳ درجه و ۲۶ دقیقه تا ۵۹ درجه و ۲۹ دقیقه طول شرقی و ۲۵ درجه و ۵۵ دقیقه تا ۳۲ درجه عرض شمالی قرار داشته و مساحت این استان در حدود ۱۸۱ و ۷۳۷ کیلومتر مربع می‌باشد و جمعیت آن براساس آخرین سرشماری (سال ۱۳۹۵) برابر با ۳,۱۶۴,۷۱۸ نفر بوده است. استان کرمان براساس آخرین تقسیمات کشوری، دارای ۲۳ شهرستان، ۶۴ شهر، ۵۸ بخش و ۱۵۱ دهستان می‌باشد. شهرستان کرمان با وسعت حدود ۴۵,۴۰۱ کیلومتر مربع معادل ۲۴,۳۹ درصد مساحت استان را به خود اختصاص داده است. شهر کرمان، یک مرکز جمعیتی و البته بزرگ‌ترین شهر در منطقه جنوب شرق ایران می‌باشد. گفتنی است که شهر کرمان با ۱,۷۵۶ متر ارتفاع از سطح دریا، سومین مرکز استان بلند و مرتفع ایران محسوب می‌شود.

شکل (۱): موقعیت جغرافیایی استان، شهرستان، شهر و مناطق کرمان (منبع پژوهشگران)

با توجه به شکل شماره ۲، محله چمران کرمان که در روزگار قدیم همجواری با محله‌های خواجه خضر، باغ لله، بازار عزیز و پامنار را تجربه کرده؛ امروزه به عنوان یک مجموعه یکپارچه و مشتمل از بخش‌های محله‌های مذکور محصور گردیده است. این محله در محدوده‌ی شمال شرقی شهر کرمان واقع شده است. این محله از شمال با خیابان کارگر، خیابان مصلح، خیابان مهدیه، خیابان شهدای خانوک و خیابان فیروزآباد، از شرق به خیابان فتح آبادان، خیابان دادبین، خیابان شریعتی و میدان شهدا، از جنوب به خیابان بهشتی و از غرب به خیابان رجائی، خیابان کامیاب، خیابان پاسداران و خیابان شورا محدود شده است و با محله‌های فیروزآباد، شاهزاده محمد، جهاد، دارلک، فردوسی، بازار، مهاجرین، ارتش، فاز ۲ شهرک بداغ آباد مجاورت دارد.

شکل (۲): موقعیت جغرافیایی محلۀ چمران (منبع پژوهشگران)

۷- یافته‌های تحقیق

با توجه به جدول شماره ۲، از کل جمعیت نمونه ۱۰۲ نفری پژوهش ۴۳/۱ درصد پاسخگویان زن و ۵۶/۹ درصد نیز مرد می‌باشند. اکثریت اعضای نمونه آماری زیر ۳۰ سال سن دارند. همانطور که مشاهده می‌شود، کمترین درصد پاسخگویان مربوط به افرادی است که بالای ۵۱ سال سن دارند و تنها ۷/۸ درصد از افراد بیش از ۵۱ سال به بالا دارند. از مجموع افراد، ۱۱/۸ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۲۳/۵ درصد فوق دیپلم، ۵۶/۹ درصد کارشناسی و ۷/۸ درصد کارشناسی ارشد و بالاتر می‌باشد. از میان گروه‌های تحصیلی زیردیپلم کمترین و کارشناسی بیشترین تعداد از افراد پاسخ‌دهنده را تشکیل می‌دهند و از نظر تعداد اشتغال حدود ۸۶ درصد دارای زیر ۲ نفر اشتغال در خانواده می‌باشند. و نیز از نظر تعداد افراد در حال تحصیل ۷۲/۵ درصد در حال تحصیل آن‌ها ۰ و ۱ نفر از اعضای خانواده در حال تحصیل بوده‌اند و ۲۷/۵ درصد ۲ نفر در حال تحصیل از اعضای خانواده بوده‌اند. با توجه به الگوی مسکن در محله مورد مطالعه ۵۲/۹ درصد از افراد در خانه ویلایی و ۴۷/۱ درصد در خانه آپارتمانی زندگی می‌کنند. و همچنین با توجه به مالکیت اعضای نمونه آماری در محله مورد مطالعه، ۷۰/۶ درصد از افراد در خانه ملکی زندگی می‌کنند، ۲۳/۵ درصد از افراد در خانه اجاره‌ای زندگی می‌کنند، و ۵/۹ درصد از افراد در خانه اوقافی زندگی می‌کنند. سابقه سکونت افراد در محله مورد مطالعه در ۵ گروه دسته بندی گردید، ۱۳/۷ درصد از پاسخ‌دهندگان کمتر از ۲ سال در محله مورد مطالعه سکونت دارند. ۲ درصد (۲ تا ۵ سال)، ۲۱/۶ درصد (۵ تا ۱۰ سال)، ۵۶/۹ درصد (۱۰ تا ۲۰ سال) و ۵/۹ درصد (۲۰ تا ۳۰ سال) در محله سکونت دارند.

جدول ۲: داده‌های توصیفی محلۀ چمران (منبع پژوهشگران)

جنسیت	مرد	۵۶/۹ درصد	سن	زیر ۳۰ سال	بین ۳۰ تا ۴۰ سال	بین ۴۱ تا ۵۰ سال	۵۱ سال به بالا
زن	۴۳/۱ درصد			۳۷/۳ درصد	۲۵/۵ درصد	۲۹/۴ درصد	۷/۸ درصد
تأهل	مجرد	۳۳ درصد	تعداد شاغل	زیر ۲ نفر	بالای ۲ نفر	تعداد افراد در حال تحصیل	۰ یا ۱ نفر
متأهل	۶۷ درصد			۸۶/۳ درصد	۱۳/۷ درصد	۷۲/۵ درصد	۲۵/۵ درصد
الگوی مسکن	ویلایی	۵۲/۹ درصد	تحصیلات	دیپلم	فوق دیپلم	کارشناسی	کارشناسی ارشد و بالاتر
آپارتمانی	۴۷/۱ درصد			۱۱/۸ درصد	۲۳/۵ درصد	۵۶/۹ درصد	۷/۸ درصد

نوع مالکیت	ملکی	۷۰/۶	مدت اقامت	کمتر از ۲ سال	۲ تا ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۲۰ سال	۲۰ تا ۳۰ سال
	اجاره‌ای	۲۳/۵		۱۳/۷	۲	۲۱/۶	۵۶/۹	۵/۹
	اوقافی	۵/۹						

به منظور اندازه‌گیری میزان امتیاز نشاط با هر کدام از متغیرهای زمینه‌ای و متغیرهای مستقل پژوهش از طریق امتیاز میانگین، میزان اثرگذاری این متغیرها بر نشاط اجتماعی ساکنان محله مورد مطالعه تعیین شد. این امتیازات بر پایه طیف لیکرت از عدد ۱ تا ۵ محاسبه گردید. و هرچه امتیاز از عدد ۳ بیشتر باشد، نشان دهنده تأثیرگذاری متغیرهای پژوهش بر میزان نشاط خواهد بود. همچنین امتیاز کلی بدست آمده برای نشاط اجتماعی در محله مورد مطالعه برابر با ۳/۱۸۲۱ می‌باشد و می‌توان بیان کرد که میزان نشاط ساکنین بالا بوده است.

با توجه به جدول شماره ۳، در محله چمران امتیاز تفکیک جنسیت نشان می‌دهد که نشاط با امتیاز بالا در بین دو گروه زنان و مردان وجود دارد و براساس تفکیک جنسیت در محله مورد مطالعه، امتیاز نشاط اجتماعی مردان بیشتر از زنان می‌باشد. یافته‌های مربوط به تأثیر ویژگی‌های سنی جمعیت بر نشاط اجتماعی افراد در محدوده مورد مطالعه گویای آن است که به طور کلی میانگین امتیاز نشاط اجتماعی برای همه گروه‌های سنی به جز گروه سنی بین ۳۰ تا ۴۰ سال در وضعیت مطلوبی قرار داشته و بیشتر از میان نظری داده‌ها یعنی عدد ۳ می‌باشد. بررسی تفصیلی تر براساس تفکیک امتیاز نشاط اجتماعی در بین گروه‌های سنی گویای آن است که بالاترین امتیاز نشاط اجتماعی مربوط به گروه سنی بیشتر از ۵۱ سال می‌باشد و پایین‌ترین مربوط به گروه سنی بین ۳۰ تا ۴۰ سال می‌باشد. یافته‌های حاصل شده در ارتباط با تأثیرگذاری متغیر موقعیت تحصیلی نشاط اجتماعی افراد در محله مورد مطالعه بیانگر آن است با توجه به هر دوره تحصیلی میزان نشاط تغییر می‌کند. در بین گروه‌های تحصیلی در نمونه آماری مورد مطالعه افراد دارای مدرک کارشناسی از بالاترین امتیاز نشاط برخوردارند و افراد با مدرک تحصیلی فوق دیپلم دارای کمترین امتیاز نشاط می‌باشند. امتیاز وضعیت نشاط در ارتباط با وضعیت تأهل، با توجه به این که مقدار آن از عدد ۳ بیشتر است، بنابراین امتیاز نشاط وضعیت تأهل بالا می‌باشد. با این حال مجردین امتیاز بیشتری از نشاط دارا می‌باشد. در محله مورد مطالعه امتیاز نشاط اجتماعی افراد به نسبت واحد مسکونی که در آن زندگی می‌کنند، متفاوت می‌باشد. همانطور که در محله چمران افرادی که در واحدهای مسکونی آپارتمانی زندگی می‌کنند، نسبت به کسانی که در خانه‌های ویلایی زندگی می‌کنند از امتیاز بالاتری در نشاط اجتماعی برخوردار می‌باشند. بررسی‌های بدست آمده از میزان نشاط افراد در محله مورد مطالعه به تفکیک نوع مالکیت نشان می‌دهد که مالکیت افراد در محله چمران مشخص می‌کند مستأجرین با امتیاز ۳/۱۸ نسبت به مالکین با امتیاز ۳/۱۳ از امتیاز بالاتری در نشاط برخوردار هستند. از این رو میزان نشاط مالکیت افراد در مالکین اوقافی با امتیاز ۳/۸۵ بیشترین امتیاز نشاط در نوع مالکیت افراد برخوردار است. نتایج حاصل از بررسی مدت اقامت، نشان می‌دهد، بررسی امتیاز نشاط با توجه به مدت زمان اقامت در محل بیانگر این است افرادی که بین گروه ۵ تا ۱۰ سال سابقه سکونت در محله مورد مطالعه را دارند از بالاترین امتیاز نشاط برخوردارند. و میزان نشاط افرادی که بین گروه ۲ تا ۵ سال سابقه سکونت در محله مورد مطالعه را دارند، در سطح پایین قرار دارد.

جدول ۳: نتایج محاسبه امتیاز متغیرهای زمینه‌ای با متغیر نشاط (منبع پژوهشگران)

امتیاز	متغیر		امتیاز	متغیر	
۳/۱۶	زیر ۳۰ سال	سن	۳/۰۶	زن	جنسیت
۲/۸۴	بین ۳۰ تا ۴۰ سال		۳/۲۷	مرد	
۳/۲۹	بین ۴۱ تا ۵۰ سال				
۳/۹۸	۵۱ سال به بالا				
۳/۲۵	دیپلم	تحصیلات	۳/۲۰	مجرد	وضعیت تأهل

۲/۷۴	فوق دیپلم		۳/۱۸	متأهل	
۳/۶۱	کارشناسی				
۳/۳۴	کارشناسی ارشد و بالاتر				
۳/۱۳	مالک	نوع مالکیت	۳/۱۱	ویلايي	الگوی مسکن
۳/۱۸	مستأجر		۳/۲۷	آپارتمانی	
۳/۸۵	اوقاف				
۲۰ تا ۳۰ سال	۱۰ تا ۲۰ سال	۵ تا ۱۰ سال	۲ تا ۵ سال	کمتر از دو سال	مدت اقامت
۳/۲۵	۳/۲۶	۳/۳۶	۲/۳۲	۲/۶۶	

با توجه به جدول شماره ۴، بررسی‌ها براساس تحلیل‌های صورت گرفته گویای آن است که میان دو متغیر سن و نشاط اجتماعی افراد برای کل نمونه آماری ضریب همبستگی به مقدار ۰/۳۷۶ و ضریب معنی داری ۰/۰۰۰ وجود دارد. و با افزایش سن میزان نشاط شهروندان در محله مورد مطالعه نیز افزایش می‌یابد و یا کاهش سن، نشاط افراد نمونه مورد مطالعه کاهش می‌یابد. با توجه به ضریب همبستگی و سطح معنی داری میان دو متغیر جنسیت و نشاط اجتماعی افراد نشان می‌دهد که در محله مورد مطالعه میان این دو متغیر رابطه و همبستگی وجود دارد. همچنین نتایج حاصل از تحلیل متغیرهای وضعیت تأهل و نشاط اجتماعی در نمونه مورد مطالعه گویای عدم همبستگی میان این دو متغیر می‌باشد و رابطه‌ای میان نشاط اجتماعی و وضعیت تأهل وجود ندارد. مقادیر آزمون ضریب همبستگی نشان می‌دهد که محله مورد مطالعه میان متغیر وضعیت تحصیلات و نشاط اجتماعی همبستگی وجود ندارد. مدت اقامت یکی دیگر از متغیرهای زمینه‌ای است که در رابطه با نشاط مورد سنجش قرار گرفت و نشان داد که با توجه به همبستگی معنادار این دو متغیر، هرچه مدت اقامت افراد ساکن در محدوده مورد مطالعه افزایش یابد، نشاط افزایش خواهد یافت. آمار سطح معناداری بدست آمده در ارتباط با میزان نشاط اجتماعی و مالکیت مسکن در نمونه آماری معنی دار می‌باشد. براین اساس میزان نشاط در افرادی که مالک واحد مسکونی خود می‌باشند نسبت بر کسانی که مالک نیستند بیشتر می‌باشد. الگوی مسکن آخرین متغیر زمینه‌ای است که در رابطه با نشاط مورد سنجش قرار گرفت. از این رو میانگین سطح معناداری مربوط به الگوی مسکن در نمونه آماری مورد مطالعه بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد. در نتیجه نقش الگوی سکونت در ارتباط با میزان نشاط اجتماعی افراد در محدوده مورد مطالعه به طور کلی نمونه آماری تفاوت معناداری ندارد.

جدول ۴: شاخص همبستگی میان متغیرهای مستقل و میزان نشاط اجتماعی (منبع پژوهشگران)

متغیر	شاخص‌های آماری	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری	تعداد نمونه
سن	نشاط اجتماعی	۰/۳۷۶	۰/۰۰۰	۱۰۲
جنسیت		۰/۲۳۵	۰/۰۱۷	
وضعیت تأهل		-۰/۰۲۱	۰/۸۳۳	
میزان تحصیلات		۰/۶۶۶	۰/۰۶۲	
مدت اقامت		۰/۴۳۸	۰/۰۰۰	
نوع مالکیت		۰/۲۹۷	۰/۰۰۲	
الگو مسکن		۰/۱۷۸	۰/۰۷۳	

با توجه به جدول شماره ۵، یافته‌های مربوط به ارتباط میان عدالت اجتماعی و نشاط اجتماعی افراد در محدوده مورد مطالعه گویای آن است که مقدار ضریب همبستگی محاسبه شده در مورد رابطه این دو متغیر معنادار می‌باشد. بنابراین هرچه عدالت

اجتماعی در محدوده مورد مطالعه افزایش یابد، بر نشاط اجتماعی افراد نیز افزوده خواهد شد. بدین ترتیب لزوم توجه به این امر در برنامه‌ریزی‌های شهری و محله‌ای ضروری به نظر می‌رسد. و برنامه‌ریزان شهری در جهت توزیع و ارائه امکانات و خدمات شهری به گونه‌ای برنامه‌ریزی نمایند که دسترسی و امکان استفاده آن برای همه ساکنین میسر باشد. کیفیت محیط شهری در برگیرنده شرایط اجتماعی و کالبدی-فضایی محیط شهری است که میزان رضایت یا عدم رضایت شهروندان از محیط شهری را نمایان می‌سازد. بنابراین در این پژوهش به آن پرداخته شد تا تأثیر آن بر میزان نشاط مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. یکی از عواملی که می‌تواند باعث افزایش نشاط در میان افراد شود، افزایش کیفیت محیط زندگی شهری است، از این رو یافته‌های مربوط به کیفیت محیط و نشاط اجتماعی افراد در محله مورد مطالعه گویای آن است که ارتباط و همبستگی میان کیفیت محیط با نشاط اجتماعی وجود دارد. احساس امنیت از جمله نیازهای اساسی بشر است که عدم امنیت تا حد زیادی فرد را دچار مخاطرات روحی و روانی می‌کند. از این رو یافته‌های مربوط به ارتباط میان امنیت اجتماعی و نشاط اجتماعی افراد برای محله مورد مطالعه گویای آن است که مقدار ضریب همبستگی محاسبه شده در مورد رابطه این دو متغیر معنادار می‌باشد. بنابراین هرچه امنیت اجتماعی در محله چمران افزایش یابد، بر نشاط اجتماعی افراد نیز افزوده خواهد شد. حس تعلق مکان یکی از نیازهای اساسی انسان است که کاهش یا افزایش آن، پیامدهای منفی همانند افزایش میزان جرم در محله‌ها و افسردگی و بزهکاری و پیامدهای مثبتی همانند بهبود کیفیت زندگی و سلامت روان و افزایش احساس شادمانی در پی دارد. از این رو آزمون همبستگی میان حس تعلق مکان با نشاط اجتماعی افراد در محله چمران نشان می‌دهد که میان این دو متغیر همبستگی وجود دارد.

جدول ۵: شاخص همبستگی میان متغیرهای مستقل و میزان نشاط اجتماعی (منبع پژوهشگران)

متغیر	شاخص‌های آماری	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری	تعداد نمونه
عدالت اجتماعی	نشاط اجتماعی	۰/۸۱۵	۰/۰۰۰	۱۰۲
کیفیت محیط		۰/۸۵۸	۰/۰۰۰	
امنیت اجتماعی		۰/۷۷۳	۰/۰۰۰	
احساس تعلق مکان		۰/۶۳۲	۰/۰۰۰	

۸- نتیجه گیری

یکی از احتیاجات و رویکردها و تمایلات بشر دستیابی به نشاط است. نشاط به عنوان یکی از دریافت‌ها و درک‌های مثبت انسانی، دارنده ابعاد و نمایان‌های گوناگون و شکل معین‌کننده‌ای در نگهداری کردن تندرستی و سلامت نفر و اجتماع دارد. تمدن آدمی از اوایل تا اینک، مقصود و هدف و کمال مطلوب زندگی را رسیدن به نشاط دانسته و همیشه به پی نشاط زندگی کردن بوده؛ از این رو وجود درک‌های انسان از نشاط، گوناگون بوده است. یکی از نیازها و ضرورت‌های اجتماع امروزی برنامه‌ریزی برای افزونی نشاط است. در این عرصه راه و روش محیط‌های شهری و فضاهای شهری بر افزونی نشاط اجتماعی اثرگذار خواهد بود. در اینگونه اجتماعی، یکی از با اهمیت‌ترین و اساسی‌ترین دلواپسی و نگرانی‌های برنامه‌ریزی معقول، افزونی پویایی اجتماعی، روی آوردن به امر نشاط و سرزندگی محیط‌های شهری به عنوان مؤلفه‌ای با اهمیت و اساسی برای شهروندان است. برای اینکه یکی از گمشده‌های انسانها در اجتماع‌های امروزی نشاط اجتماعی بوده و بدون شک این نشاط در نتیجه و کارکرد همگان اجتماع اثرگذار است. هنگامی که افراد جامعه‌ای از نشاط اجتماعی بهره‌مند باشند، رضایت از زندگی، امنیت اجتماعی، دلبستگی اجتماعی افراد افزونی پیدا کرده و طبیعی است که به همسانی آن آسیب‌های اجتماعی نیز کاهش می‌یابد و دلیل برای کار و تلاش افزونی می‌یابد. ماحصل اینگونه اجتماعی، راه توسعه و پیشرفت و به مرتبه‌های عالی رسیدن را سپری خواهد کرد. نتایج پژوهش نشان داد که میان متغیر سن با نشاط اجتماعی ارتباط معناداری وجود دارد. و سن به عنوان عاملی اثرگذار بر نشاط شهروندان در نمونه آماری می‌باشد. همانطور که تحقیق کنندگان دانشگاه وارویک انگلستان و آیزنک^۱ (۱۳۷۵) به اثرگذاری سن و نشاط دست

^۱ - Eysenck

یافتند. در زمینه ارتباط بین احساس عدالت اجتماعی و نشاط اجتماعی باید گفت که جامعه‌ای که پخش منابع در آن از روی عدالت و دادگری باشد، موقعیت و جایگاه رفاه بهتری نسبت به جامعه‌ای دارد که منابع در آن به صورت ناعادلانه پخش می‌شود. در این تحقیق همچنین با توجه به ارتباط مثبت و معناداری میان متغیر عدالت با نشاط اجتماعی می‌توان گفت که عدالت در امکانات و فعالیت‌ها شهری وظیفه با اهمیت و اساسی بر نشاط اجتماعی شهروندان و میزان رضایت آن‌ها می‌باشد. برآیندهای تحقیق نشان داد که میان کیفیت محیط و احساس نشاط اجتماعی ارتباط معناداری وجود دارد. بدین گونه که هراندازه کیفیت محیط افزونی یابد، نشاط شهروندان نیز افزون خواهد یافت. رابطه مستقیم کیفیت محیط با نشاط مبحثی است که مورد روی آوردن پژوهشگرانی چون یان گل، لاندری،^۱ جین جیکوبز نیز بوده است. در مورد ارتباط همبستگی میان امنیت اجتماعی با نشاط شهروندان مطالعه و تحقیق نشان داد که بین این دو متغیر نیز ارتباط معناداری وجود دارد. و افزونی امنیت شهروندان در امور مرتبط به زندگی بر نشاط شهروندان اثرگذار خواهد بود. از این رو برآیندهای این موضوع با دستاوردهای فرانسیس،^۲ لویسس مامفورد،^۳ آندر،^۴ دوانی تطابق دارد. احساس تعلق مکان شهروندان در محله‌های مورد مطالعه نیز با احساس نشاط اجتماعی شهروندان ارتباط معناداری وجود دارد. در حقیقت با افزونی احساس تعلق مکان شهروندان، به همان تناسب احساس نشاط اجتماعی آن نیز افزون خواهد یافت. این برآیند با دستاوردهای مارانس، وایت، پایتون، لانسینگ تطابق دارد.

۹- پیشنهادها

همانطور که نتایج این پژوهش نشان داد که میان کیفیت محیط شهری، فضاهای شهری اثرگذاری معنادار و مستقیم دارد و باعث افزایش میزان نشاط اجتماعی می‌گردد. بدان سبب واجب است پیشنهادهایی برای افزونی کیفیت محیط و عدالت اجتماعی داد که سبب بالا رفتن میزان نشاط اجتماعی در محله چمران شهر کرمان ارائه شود. خلق فضاهای عمومی شهری و فضای سبز شهری و کاربری‌های دیگر، مطابق احتیاج محله چمران شهر کرمان که بر ازدیاد کیفیت محیط شهری و عدالت اجتماعی که بر افزونی نشاط اجتماعی تأثیرگذار است و احتیاج بسیار در اینچنین محله‌ای برای افزونی نشاط اجتماعی و به وجود آوردن محیطی با نشاط و سرزنده انگاشته و محسوب می‌شود.

۱- توزیع عادلانه امکانات و خدمات شهری

۲- ایجاد مراکز فرهنگی و آموزشی لازم و همچنین ایجاد فضاهایی با کیفیت بصری مناسب برای احساس نشاط و سرزندگی

۳- ساماندهی فضاهای تاریخی رها شده به منظور حفظ هویت محدوده و ارتقاء کیفیت حضور پذیری

۱۰- منابع:

ایلوخانی، راضیه؛ کامرانی پور، معصومه؛ غلامی جوادی، اعظم؛ باقری زاده، میترا (۱۳۹۸). تعریف نشاط و راهکارهای عملی در ارتقای نشاط اجتماعی، ص ۵۶-۵۷.

جیکوبز، جین (۱۳۸۸). مرگ و زندگی در شهرهای بزرگ آمریکا، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

خوانساری، آقاجمال (۱۳۸۵). شرح غرر الحکم و درر الکلم آمدی. تهران: دانشگاه تهران.

رضویان، محمدتقی (۱۳۸۱). برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری. تهران: انتشارات منشی.

^۱ - Jan Gehl

^۲ - Laundry

^۳ - Franciscus

^۴ - Lewis Mumford

^۵ - Ander

زیاری، کرامت الله (۱۳۸۹). برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری (ویرایش هشتم). تهران: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

شکویی، حسین. (۱۳۸۲). اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا، جلد دوم: فلسفه‌های محیطی و مکتب‌های جغرافیایی، تهران، انتشارات گیتا شناسی، چاپ اول.

صالح پور، مهری (۱۳۹۱)، تاثیر مبلمان شهری بر رضایت مندی شهروندان مطالعه موردی منطقه یک تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، صص ۶۱.

عمید، حسن (۱۳۶۹)، فرهنگ عمید، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر.

غفاری، غلامرضا (۱۳۸۸). کیفیت زندگی. تهران: انتشارات شیرازه.

فرح بخش، سعید؛ غلامرضایی، سیمین؛ نیک پی، ایرج (۱۳۹۴). رابطه بین سلامت روانی و برخی متغیرهای زمینه‌ای در دانشجویان دانشگاه لرستان. دوره هفتم، شماره ۳ و ۴. ص ۸۰.

قنبری، منیره. (۱۳۹۴). آسیب شناسی نقش اصول برنامه‌ریزی و طراحی حاکم بر فضاهای شهری در ایجاد نشاط عمومی شهروندان (مطالعه موردی شهر بیرجند). پایان‌نامه کارشناسی ارشد. گروه علوم انسانی. دانشکده جغرافیا. دانشگاه حکیم سبزواری.

قرایی، فریبا؛ راد جهانبانی، نفیسه؛ رشیدپور، نازیلا (۱۳۸۹)، بررسی و سنجش حس امنیت در مناطق مختلف شهری. ص ۶.

کار، آلان (۱۳۸۵)، روانشناسی مثبت، علم شادمانی، ترجمه حسن یاشا شریفی، جعفر نجفی زند، نشر سخن چاپ دوم

محمدمدنی، نجمه. (۱۳۹۸). بررسی مؤلفه‌های شهر شاد و انطباق آن با کلان شهر مشهد. پایان نامه کارشناسی ارشد. گروه جغرافیا. دانشگاه پیام نور استان خراسان رضوی، مرکز پیام نور مشهد.

محمدی دلبنده، سئودا؛ تقفی اصل، آرش؛ ستارزاده، داریوش؛ فرامرزی اصل، مهسا. (۱۳۹۹). ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر میزان شادی شهروندان در فضاهای عمومی شهر تبریز: فصلنامه شهرپایدار. دوره ۳، شماره ۳. ص ۱۲۹-۱۲۲.

نادری، فاطمه. (۱۴۰۰). بررسی اثرات شاخص‌های شهر شاد بر افزایش کیفیت زندگی و مقایسه آن در مرکز و حومه شهر (مطالعه موردی شهر قائم شهر). پایان‌نامه کارشناسی ارشد. گروه شهرسازی. دانشکده معماری و شهرسازی. دانشگاه تهران.

ویسی، اکبر؛ قیسوندی، آرمان (۱۳۹۰). نقش کاربری و طراحی شهری در نشاط اجتماعی. اولین کنفرانس بین المللی دوچرخه سواری، ۱-۱۸.

وحید، رضا (۱۳۹۳). نشاط در سیره ائمه علیهم السلام قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما.

Bettencourt, L. M., Lobo, J., Helbing, D., Kuhnert, C., & West, G. B. (۲۰۰۷). Growth, innovation, scaling, and the pace of life in cities. *Proceedings of the national academy of sciences*, ۱۰۴(۱۷), ۷۳۰۱-۷۳۰۶.

Eyseneck, M.W., (۱۹۹۰). *Happiness: Facts and Myths*, East Susey, England: Erlbaum.

Esterlin, R. A. (۱۹۷۴). Does economic growth improve the human lot? Some empirical evidence. *Nations and households in economic growth*, ۸۹: ۸۹-۱۲۵.

Harvey, D. (۱۹۹۶). *On Planning the Ideology of Planning Reading in Planning Theory*.

Helliwell, John F., Richard Layard, Jeffrey Sachs, and Jan-Emmanuel De Neve, eds. ۲۰۲۱. *World Happiness Report ۲۰۲۱*. New York: Sustainable Development Solutions Network.

Hashemnezhad, Hashem; Heidari, Ali Akbar; Mohammad Hoseini, Parisa (۲۰۱۳) *Sense of Place and Place Attachment*, P:۷.

Joss. Simon. (۲۰۱۱). *Eco cities- A Global Survey*. Westminster: University of Westminster, P:14.

- Lu, I (۲۰۰۱). Under standing happiness: a look into the chinese folk psychology, journal of happiness studies, ۲۰, ۴۰۷-۴۳۲
- Lukas Ley (۲۰۱۷). Jacobs, Jane, P:۱.
- McMahon, S. D., Wernsman, J. & Parens, A. L. (۲۰۰۶). Understanding prosocial behavior: The Impact of Empathy and Gender among African American adolescents. Journal of Adolescent Health, ۳۹: ۱۳۵-۱۳۷.
- Pascal, B. (۱۹۹۵) Pense'es (A.J. Krailsheimer, Trans.), London, England: Penguin Books. (Original work published ۱۶۶۹).
- Roseland, M. (۱۹۹۷). Ecocity Dimensions: Healthy Communities, Healthy Planet. Cabriola Islan, BC: New Society Publishers, p:۱.
- Stanislav, Andrew; Teuk Chin, Jae. (۲۰۱۹). Evaluating Livability and Perceived Values of Sustainable Neighborhood Design: New Urbanism and original Urban Suburb.P:۳-۱۰.
- Sander, David; Scherer, Klaus (۲۰۰۹). The Oxford Companion to Emotion and the Affective Sciences. Oxford University Press. ۲۰۳.
- T Y ovsiannikova and M N Nikolaenko (۲۰۱۵). Quality assessment of urban environment. P:۳.
- United Nations. (۲۰۱۴). "World Urbanisation Prospects". The ۲۰۱۴ Revision, Highlights.
- Voelker, S., & Kistemann, T. (۲۰۱۳). "Reprint of: "I'm Always Entirely Happy When I'm Here!" Urban Blue Enhancing Human Health and Well-Being in Cologne and Dusseldorf, Germany". Social Science Medicine, ۹۱, ۱۴۱-۱۵۲.
- Weijss perree, Minou; Dane, Gamze; Van den Berg, Pauline. (۲۰۲۰). Analyzing the Relationships Between Citizens Emotions and Their Momentary Satisfaction in Urban Public Spaces.P:۵-۱۷.
- Yiannakou, Athena (۲۰۱۷). Challenges for Spatial Development and Planning in Europe. PP: ۹۲-۹۳. Zajda, J. and Majhanovich, S. and Rust, V. (۲۰۰۶). Education and Social Justice ISBN: 1402047215.